

RECEPȚIONAT

Agenția Națională pentru Cercetare
și Dezvoltare _____

_____ 2022

AVIZAT

Secția AȘM _____

_____ 2022

RAPORT ȘTIINȚIFIC ANUAL 2022

**privind implementarea proiectului din cadrul Programului de Stat (2020–
2023)**

Alfabetizarea terminologică a elevilor de gimnaziu

Cifrul 20.80009.1606.07

Prioritatea Strategică

Provocări societale

Rectorul UPS „Ion Creangă”
din Chișinău

BARBĂNEAGRĂ Alexandra _____

Secretarul științific al Senatului

DUBINEANSCHI Tatiana _____

Conducătorul proiectului

COSOVAN Olga _____

L.Ș.

Chișinău 2022

1. Scopul etapei anuale conform proiectului depus la concurs

Elaborarea listelor de unități din minimumul lexical al elevilor de gimnaziu și a glosarelor respective.

2. Obiectivele etapei anuale

1. Alcătuirea listelor de minimum lexical terminologic pentru disciplinele: limba și literatura română, limba străină 1, limba străină 2, istoria, geografia, științe, chimia, biologia, fizica, matematica, informatica, educația muzicală, educația plastică, educația fizică, educația pentru societate, educația tehnologică, dezvoltarea personală.
2. Elaborarea glosarelor comune pentru fiecare dintre ariile curriculare: limbă și comunicare, matematică și științe, educație socioumanistică, arte și sport.
3. Organizarea conferinței științifico-practice cu tematica proiectului de cercetare, în scopul diseminării și al generalizării experienței.

3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivelor etapei anuale

1. Determinarea minimumului lexical terminologic pentru etapa gimnazială la disciplinele: limba și literatura română, limba străină 1, limba străină 2, istoria, geografia, științe, chimia, biologia, fizica, matematica, informatica, educația muzicală, educația plastică, educația fizică, educația pentru societate, educația tehnologică.
2. Elaborarea glosarelor comune pentru fiecare dintre ariile curriculare: limbă și comunicare, matematică și științe, educație socioumanistică, arte și sport.
3. Diseminarea rezultatelor cercetării și a aplicării prin conferința științifico-practică la tematica proiectului.

4. Acțiunile realizate pentru atingerea scopului și obiectivelor etapei anuale

1. A fost determinat minimumul lexical terminologic pentru etapa gimnazială la disciplinele: limba și literatura română, limba străină 1, limba străină 2, istoria, geografia, științe, chimia, biologia, fizica, matematica, informatica, educația muzicală, educația plastică, educația fizică, educația pentru societate, educația tehnologică.
2. Au fost elaborate glosarele comune pentru fiecare dintre ariile curriculare: limbă și comunicare, matematică și științe, educație socioumanistică, arte și sport.
3. Glosarele sunt în proces de discuție și aprobare. Vor fi depuse la Repozitoriul Bibliotecii UPSC "Ion Creangă".
4. A fost propus ANCE un glosar de termeni pe aria curriculară *limbă și comunicare*, ca anexă la programa de examenul de absolvire a gimnaziului, programă care a fost elaborată și este în discuție la moment, urmând să fie pusă în aplicare din anul de studii 2023-24.
5. A fost pregătită și desfășurată Conferință științifico-practică "Alfabetizarea terminologică, imperativ al secolului al XXI-lea".
6. Au fost pregătite pentru editare materialele conferinței "Alfabetizarea terminologică, imperativ al secolului al XXI-lea".
7. Au fost elaborate și publicate 14 articole în revistele științifice și 8 participări la conferințe în problema alfabetizării terminologice a elevilor.

5. Rezultatele obținute (descriere narativă 3-5 pagini) A treia etapă de desfășurare a cercetării a fost centrată pe delimitarea cantitativă și calitativă a terminologiei obligatorii pentru asimilare în perioada studiilor gimnaziale, precum și pe elaborarea unei strategii de prezentare a termenilor în uzul didactic.

Lista de termeni, cca 2000 total pentru 5 ani de studii gimnaziale, s-a alcătuit din următoarele surse:

- (a) termeni extrași din Curriculumul Național pentru gimnaziu, specificați expres (la unele materii aceștia sunt prezentați explicit în unitățile de conținut);
- (b) termeni deduși din conținuturile curriculare la materiile la care aceștia nu sunt specificați (de exemplu, limba și literatura română): curriculumul prevede o gamă largă și variată de conținuturi, care necesită utilizarea termenilor de cultură generală, lingvistică și teorie literară, dar nu îi menționează ca atare. Pentru că există un decalaj între Curriculum 2019, care a ajuns să fie implementat la clasa a VIII-a fără a fi elaborate manuale noi, care ar corespunde curriculumului, unii termeni nu au o definiție didactică. Mai ales e dificilă situația când însuși termenul se referă la un realem recent sau este o îmbinare terminologică (de

exemplu, forum, mesaj electronic, bibliotecă electronică), iar manualele și chiar sursele lexicografice nu le prezintă;

- (c) termeni care descifrează conținuturile curriculare, dar care nu sunt prezenți în curriculum. De exemplu, conținutul curricular "Genul și numărul substantivelor" ar trebui să dea termenii *masculin, feminin, neutru, singular, plural*; s-ar putea însă să apară, așa cum e formulat vag, și *substantivele epicene*, și *substantivele de gen comun*, și *singularia tantum, pluralia tantum* – formele respective ale substantivelor există, dar manualele le ignoră și aceasta oarecum limitează sau sistează includerea lor în comunicarea didactică. Aceeași este situația în legătură cu terminologia literară (elementele subiectului; piciorul de vers), dar și la materii mai exacte, de exemplu, chimia (elementele chimice – care anume, câte elemente trebuie asimilate în clasa respectivă? Tot sistemul periodic?), biologia (sistemul digestiv, care organe anume trebuie cunoscute în clasa a VII?) etc. Consultările pe care le-am realizat nonformal cu autorii de curriculum nu au elucidat situația, pentru că o lasă la discreția profesorului;
- (d) termeni care sunt ignorați la nivelul curriculumului (documentele respective și ghidurile de implementare la limbile străine, limba română în școala rusă declară "fără utilizarea termenilor"), dar fără de care nu poate fi concepută practica rațională a limbii, explicațiile privind formele paradigmatică sau relațiile sintactice și nici unele probe de evaluare. Acești termeni sunt în conținuturile curriculare la limba și literatura română ca limbă de instruire, ceea ce rezolvă parțial problema pentru elevii din școala națională. Problema însă rămâne deschisă pentru echivalența lingvistică a termenului din limba română cu cel din altă limbă: dacă elevul cunoaște noțiunea de substantiv, perfect compus, mod condițional, în engleză/franceză etc. acești termeni sună altfel sau sunt înlocuiți de alte forme paradigmatică;
- (e) termeni care sunt atestați în manualele aprobate de MEC, în uz la ora actuală. Pe lângă lista impunătoare de termeni definiți, dictată de conținuturile curriculare, am constatat prezența unui număr de termeni care nu sunt și nu au fost definiți anterior, dar care sunt termeni generici pentru elementele sistemului terminologic. Nu este definit *cazul* ca o categorie gramaticală, *modul, timpul* etc., deși prin ele se definesc modurile, timpurile, cazurile gramaticale. Situația nu este unică. De asemenea, o analiză a manualelor a detectat că nu sunt definiți sau prezentați ca termeni vitali și frecvent utilizați în comunicarea didactică: *propoziție, enunț, sintagmă, îmbinare de cuvinte, parte de vorbire, parte de propoziție* etc.

Deși termenii sunt, preponderent, unici și monosemantici, există o serie de probleme în legătură cu prezentarea lor lexicografică și didactică. Se atestă o sinonimie acceptată la nivel academic și promovată de curriculum și manualele în uz, precum și o polisemie cu specializare pentru materii diferite, de exemplu, noțiunea de *timp* pentru fizică, matematică, lingvistică, și teorie literară, eventual, istorie și filozofie valorifică sensuri diferite ale unui cuvânt polisemantic, ceea ce presupune o analiză suplimentară a semantemului *timp*.

Rămâne incert statutul terminologic al numelor proprii, fie ca parte a denumirii unor fenomene, descoperiri, produse, fie ca denumiri geografice (și curriculumul la geografie stipulează ce

denumiri din această serie trebuie însușite) sau istorice (personalități, evenimente, epoci, numele istorice ale teritoriilor).

Pentru că glosarul a fost alcătuit pe ariile curriculare, și nu ne-am propus să examinăm problema termenilor științifici generali (cu pondere transdisciplinară), aceștia nu au intrat în lista de cuvinte. Termenii respectivi țin de metacogniție și procesele / produsele muncii intelectuale. De fapt, niciun curriculum nu include ca termeni *sistem, structură, factor, element, cauză, efect* etc., nici *argument, prezentare, soluție, text, poster, colaj* ș.a., precum nu include nici verbele și algoritmii de realizare a operațiilor intelectuale, denumiri ale tehnicilor recurente aplicate la varii materii în demersul educațional. La moment acestea nu au intrat în vizorul nostru, dar pot constitui subiectul unei cercetări ulterioare.

A fost elaborată concepția generală a glosarului, pe care l-am segmentat pe 4 arii curriculare: termenii ariei curriculare **limbă și comunicare**, termenii ariei curriculare **matematică și științe**, termenii ariei curriculare **educație socioumanistică** și termenii ariei curriculare **arte și sport**. Concepția a inclus: prezentarea etimologiei termenului, definiția lexicografică și/sau enciclopedică, definiția/definițiile didactice, sporadic, imagini relevante pentru explicarea termenului.

- Termenul însoțit de prezentarea etimologiei, pe care deseori o ignoră manualele școlare, poate contribui la înțelegerea și memorarea lui. Traseul evoluției semantice (din greacă, din latină, din franceză sau engleză, limbi în care avea sau are un sens uzual, neterminologic) merită atenție și explicațiile corespunzătoare. În cazurile în care termenul s-a constituit ca termen în altă limbă decât limba română, este suficient să arătăm originea lui. La fel se procedează cu termenii constituiți în limba română, de regulă, prin derivare deverbală sau compunere.
- Pentru termeni cu structura îmbinărilor de cuvinte, unde ambele cuvinte sunt termeni, dar combinatorica lor este specifică, s-a convenit să fie prezentate ambele elemente sau numai elementul flexibil într-o serie (de exemplu, categoriile de pronume, numerale, articole etc.),
- Secvența lexicografică și / sau enciclopedică presupune 3 pași clari: identificarea sensului terminologic (e valabil pentru cuvintele polisemantice din limbă, care au și sensuri uzuale, și unul sau mai multe sensuri terminologice), în unele cazuri, din domeniul științific respectiv, pentru că același lexem poate fi termen în domenii diferite, de exemplu, *gen* – lingvistică, teorie literară, biologie; identificarea celei mai exacte și mai clare definiții lexicografice din sursele accesibile (DEX, NODEX, DLRLC, MDA etc.) și identificarea secvenței din sursele enciclopedice (dicționare de termeni, enciclopedii tipărite sau electronice), pentru că citarea integrală a acestor articole nu ni s-a părut oportună pentru treapta gimnazială.

- Secvența didactică presupune prezentarea termenului în manualele școlare. Dacă termenul apare de mai multe ori cu definiții diferite în clase diferite, acestea trebuie citate, urmărindu-se extinderea și aprofundarea definiției. La completarea acestei secvențe, au fost constatate diferențele de la clasa a V-a la clasa a IX-a, crescând gradul de detalizare.
- Ilustrațiile relevante trebuie incluse în glosar, în măsura în care acestea contribuie la o înțelegere mai bună a termenului și nu afectează drepturile de autor.

A fost desfășurată la 7 octombrie 2022 conferința științifico-practică ”Alfabetizarea terminologică, imperativ al secolului al XXI-lea”, la care au participat, în afara echipei de proiect, profesori universitari și din învățământul preuniversitar, care au demonstrat interes pentru problemă. Au fost propuse 28 de comunicări la temă. Materialele conferinței vor intra în calegerea de articole, care, la moment, este la etapa redactării.

Au fost elaborate 2 lucrări metodice și 14 articole științifice la tema proiectului, dintre care 7 sunt publicate și 7 sunt în proces de editare. O lucrare, auxiliar didactic, este glosarul propriu-zis (4 volume pe ariile curriculare) și ”Formarea culturii profesionale”.

Membrii echipei de proiect au prezentat 8 comunicări la conferințe, dintre care 4 la conferințe naționale cu participare internațională și 4 comunicări la conferința științifico-practică organizată în cadrul proiectului.

În scopul diseminării, membrii echipei de proiect Cartaleanu T. a moderat ședința Clubului de dezbateri educaționale Paideia, cu subiectul ”Strategii de proiectare *în oglindă*: activitatea profesorului *versus* activitatea elevilor”, 4 februarie 2022, iar Cosovan O. a abordat în cadrul Clubului de dezbateri educaționale Paideia subiectul ”Transdisciplinaritatea, imperativ curricular” (6 mai 2022). Ședințele au fost organizate online.

T. Cartaleanu a fost invitată pentru o conferință la USMF cu subiectul: **Cursul educațional Alfabetizarea terminologică – prima etapă în formarea competențelor de comunicare profesională. Conferința științifică anuală “Cercetarea în biomedicină și sănătate: calitate, excelență și performanță”**. 19-21 octombrie 2022.

O.Cosovan și A.Zgardan-Crudu au participat la elaborarea programei de examen pentru examenul de absolvire a gimnaziului (disciplina limba și literatura română, școala națională). Din cauza unor incertitudini privind termenii prevăzuți de conținuturile curriculare, a fost propusă o listă de termeni ca anexă la programa respectivă. Programa a trecut etapa de discuții publice și urmează a fi aprobată de MEC.

La solicitarea MEC, T. Cartaleanu, O.Cosovan și A.Zgardan-Crudu s-au implicat în calitate de consultanți și formatori pentru instruirea profesorilor evaluatori la sesiunea de BAC și la examenul de absolvire a gimnaziului.

Membrii echipei au activat ca formatori naționali în câteva proiecte educaționale cu subiecte conexe:

Zgardan-Crudu A. a fost moderator la atelierul de formare a echipelor comune de predare a disciplinei opționale *educație pentru socializare juridică*, pentru clasele a VIII-a și a XI-a.

O.Cosovan și T.Cartaleanu au fost formatori în cadrul proiectului *Educația interculturală* și au oferit trainingul Didactica limbii și literaturii române (Centru educațional Pro Didactica), precum și alte activități de formare continuă a cadrelor didactice.

Este în proces de editare un auxiliar didactic – ”Glosar de termeni pentru treapta gimnazială”, 540 de pagini, în 4 volume, conform ariilor curriculare.

Structura lucrării:

Preliminarii

Termenii ariei curriculare *limbă și comunicare*

Termenii ariei curriculare *matematică și științe*

Termenii ariei curriculare *educație socioumanistică*

Termenii ariei curriculare *arte și sport*.

Lucrarea urmează a fi aprobată la ședința Senatului din 24 noiembrie curent, după care va fi depusă la Repozitoriul bibliotecii UPSC.

6. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect în formă de publicații

Reviste științifice Categoria B:

1. CARTALEANU, Tatiana. Resurse de operaționalizare a termenilor în comunicarea didactică: verbale – iconice – practice. În: *Didactica Pro*, 2022, nr. 2-3; pp. 36 – 40. ISBN 1810-6455.
2. CARTALEANU, Tatiana. Denumirile tehnicilor interactive ca termeni ai metacogniției. În: *Didactica Pro*, nr. 5 pp. 39-43. ISBN 1810-6455.
3. COSOVAN, Olga. Identitatea lingvistică și culturală a elevului. În: *Didactica Pro*, 2022, nr. 1, pp. 28-31. ISBN 1810-6455.
4. COSOVAN, Olga. În dialog cu norma ortografică: DOOM³. În: *Didactica Pro*, 2022, nr. 4, pp. 31-35. ISBN 1810-6455.

Publicații în culegeri:

5. BOZ, Olga. Valorificarea lexicului terminologic în dezvoltarea competenței enciclopedice la treapta gimnazială. În: Conferința științifică *Probleme de filologie: aspecte teoretice și practice* (Ediția a VIII-a), 09 decembrie 2022, Bălți 2022, pp. 162-168. ISBN 978-9975-161-21-3,
6. CARTALEANU, Tatiana. Etimologizarea ca procedeu de asimilare a terminologiei. În: Conferința științifică *Probleme de filologie: aspecte teoretice și practice* (Ediția a VIII-a), 09 decembrie 2022, Bălți 2022, ISBN 978-9975-161-21-3, pp. 169-178.
7. COSOVAN, Olga. Transdisciplinaritatea terminologiei din aria curriculară limbă și comunicare. În: Conferința științifică *Probleme de filologie: aspecte teoretice și practice* (Ediția a VIII-a), 09 decembrie 2022, Bălți 2022, ISBN 978-9975-161-21-3, pp. 178-186.

În curs de apariție:

8. BOZ, Olga. Operaționalizarea lexicului terminologic prin hărți mentale (în cadrul disciplinelor din ariile socioumanistă, arte și tehnologii). În: Conferința științifică națională cu participare internațională *Probleme ale științelor socioumanistice și ale modernizării învățământului*, Seria XXIV, Vol. III, 25 martie 2022, UPSC „Ion Creangă”, Chișinău, pp.43-49.
9. CARTALEANU, Tatiana. Procedee de operaționalizare a termenilor în manuale. În: Conferința științifică națională cu participare internațională *Probleme ale științelor socioumanistice și ale modernizării învățământului*, Seria XXIV, Vol. III, 25 martie 2022, UPSC „Ion Creangă”, Chișinău, pp.33-37.
10. COSOVAN, Olga. Explorarea didactică a terminologiei filologice. În: Conferința științifică națională cu participare internațională *Probleme ale științelor socioumanistice și ale modernizării învățământului*, Seria XXIV, Vol. III, 25 martie 2022, UPSC „Ion Creangă”, Chișinău, pp.38-43.
11. BOZ, Olga. Rolul explicației și înțelegerii în procesul de instruire. În: Conferința științifico-practică *Alfabetizarea terminologică, imperativ al secolului al XXI-lea*, 7 octombrie 2022, UPSC „Ion Creangă”, Chișinău.
12. CARTALEANU, Tatiana. Operaționalizarea termenilor prin intermediul schemei. În: Conferința științifico-practică *Alfabetizarea terminologică, imperativ al secolului al XXI-lea*, 7 octombrie 2022, UPSC „Ion Creangă”, Chișinău.
13. COSOVAN, Olga. De la alfabetizarea terminologică la cultura comunicării. În: Conferința științifico-practică *Alfabetizarea terminologică, imperativ al secolului al XXI-lea*, 7 octombrie 2022, UPSC „Ion Creangă”, Chișinău.
14. ZGARDAN-CRUDU, Aliona. Modalități de definire a termenilor în manualele școlare de fizică, informatică și matematică (ciclul gimnazial de învățământ). În: Conferința științifico-practică *Alfabetizarea terminologică, imperativ al secolului al XXI-lea*, 7 octombrie 2022, UPSC „Ion Creangă”, Chișinău.

Lucrări metodice:

15. COSOVAN, O., CARTALEANU, T., ZGARDAN-CRUDU, A., BOZ, O. Glosar de termeni. Treapta gimnazială, Chișinău, 2022.
16. CARTALEANU, T., COSOVAN, O. Strategii de formare a culturii profesionale. Chișinău: Centrul Educațional “Pro Didactica”, 2022, 76 p.

7. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului

Cercetarea din anul 2022 va avea impact asupra câtorva aspecte de asigurare a sistemului educațional din Republica Moldova cu resursele necesare, și anume:

- a) Elaborarea listei de termeni pe care trebuie să-i asimileze elevii de gimnaziu pe durata studiilor la această treaptă (cca 2000), la toate materiile obligatorii. Lista respectivă trebuie să se regăsească în manualele din noua generație, elaborate în conformitate cu documentele curriculare 2019.
- b) Glosarul elaborat, cu definiții lexicografice / enciclopedice și didactice, cu etimologia explicată pentru fiecare termen, accesibil în variantă electronică, va fi util elevilor, profesorilor, mai ales în cazurile când lipsesc manualele corespunzătoare curriculumului sau în aceste manuale lipsește definiția unor termeni esențiali.
- c) Lista de termeni pe aria curriculară *limbă și comunicare*, anexată la programa de examen pentru absolvirea gimnaziului, în faza de aprobare la moment, va reglementa implicarea terminologiei în evaluarea de certificare și va servi ca exemplu pentru alte programe.
- d) Pentru autorii de manuale sau auxiliare didactice, glosarul elaborat poate fi un punct de reper la elaborarea sarcinilor de cunoaștere și înțelegere, iar pentru autorii de politici educaționale, conceptorii de curriculum, pentru autorii programelor de examene este un apel de reglementare riguroasă a limitelor cantitative de termeni: câți termeni pot fi asimilați eficient pe parcursul unei lecții, săptămâni, an de studiu.
- e) Impactul cu bătaie lungă vizează transferul atenției pentru asimilarea terminologiei la etapa studiilor liceale, universitare și a formării profesionale de orice natură.

8. Infrastructura de cercetare utilizată în cadrul proiectului

În cadrul proiectului au fost utilizate resursele tehnice (calculatoare conectate la Internet), spațiul Catedrei de limbă și literatură română, resursele Bibliotecii științifice a UPSC.

9. Colaborare la nivel național în cadrul implementării proiectului

Pe parcursul anului 2022, echipa de proiect a colaborat intens cu ANCE / MEC în vederea formării continue a cadrelor didactice, preponderent, a profesorilor de limbă și literatură română. În centrul acestor activități au fost problemele de evaluare sumativă și strategiile de lucru la clasă, ceea ce a permis diseminarea rezultatelor cercetării. Prin intermediul activităților organizate de MEC, s-au desfășurat activități online de informare a cadrelor didactice în legătură cu evaluarea elevilor la examenul din clasa a IX-a (limba și literatura română, școala națională). De asemenea, a continuat colaborarea directă cu instituțiile educaționale din RM, precum și cu Centrul Educațional Pro Didactica. Clubul de dezbateri pedagogice Paideia, prin intermediul căreia au fost puse în discuție aspecte ale cercetării, care au necesitat opinii nonformale ale pedagogilor.

10. Colaborare la nivel internațional în cadrul implementării proiectului

Nu am avut colaborări internaționale.

11. Dificultățile în realizarea proiectului

Obiectivele pe care ni le-am propus pentru această perioadă au putut fi atinse. E mai complicat să raportăm în noiembrie despre publicarea rezultatelor, când un număr semnificativ de materiale e în proces de editare și sperăm să apară în limitele anului 2022. Dificultățile financiare (lipsa finanțării pentru conferință, a materialelor de birotică etc.) ni le-am asumat. Conferința a fost organizată online, publicarea materialelor va fi tot în format electronic, munca de redactare – pe bază de voluntariat.

12. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect în formă de prezentări la foruri științifice (comunicări, postere – pentru cazurile când nu au fost publicate în materialele conferințelor, reflectate în p. 6)

Rezultatele cercetării au stat la baza comunicărilor membrilor echipei de proiect la 2 conferințe (în total 8 comunicări). Toate urmează a fi publicate în culegerile respective:

1. Conferința Științifică Națională cu Participare Internațională „Probleme ale științelor socioumanistice și ale modernizării învățământului”, Republica Moldova, Chișinău, 25 martie 2022.
2. Conferința științifico-practică *Alfabetizarea terminologică, imperativ al secolului al XXI-lea*, 7 octombrie 2022, UPSC „Ion Creangă”, Chișinău.

13. Aprecierile și recunoașterea rezultatelor obținute în proiect (premii, medalii, titluri, alte aprecieri).

Nu este doar rezultatul muncii în acest proiect, dar, prin Decretul Președintelui din 5 octombrie 2022, T.Cartaleanu și O.Cosovan au fost decorate cu Ordinul de Onoare.

14. Promovarea rezultatelor cercetărilor obținute în proiect în mass-media

15. Teze de doctorat / postdoctorat susținute și confirmate în anul 2022 de membrii echipei proiectului

16. Materializarea rezultatelor obținute în proiect

17. Informație suplimentară referitor la activitățile membrilor echipei în anul 2022

- Redactor / membru al colegiilor de redacție al revistelor naționale / internaționale
- Cartaleanu Tatiana, Revista Didactica Pro, membru al colegiului de redacție
- Cosovan Olga, Revista Didactica Pro, membru al colegiului de redacție

18. Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect

The third stage of our research focused on the quantitative and qualitative delimitation of the terminology subject to mandatory assimilation at gymnasium level, as well as the development of a strategy for the presentation of such terms for didactic use. We have defined a list of terms, cca 2000 in number for the five gymnasium years, based on the following sources:

- terms specifically listed in the gymnasium-level National Curriculum;
- terms deduced from the relevant curricular contents, when not specified explicitly;
- terms deciphering curricular contents, but not present in the curriculum. Such terms leave scope for interpretation to both textbook authors and assessors and teachers;
- terms ignored at curriculum level, without which, however, one could not conceive the rational practice of a language, certain explanations concerning paradigmatic forms or syntactic relations, or certain assessment tasks;
- terms encountered in Ministry-approved textbooks, currently in use, and yet not mentioned in relevant curricula for this stage.

We have developed the general concept of the glossary, which is segmented in four curricular areas: terms for the Language and Communication curricular area, terms for the Mathematics and Sciences curricular area, terms for the Socio-Humanities Education curricular area, and terms for the Arts and Sports curricular area. The concept includes the following aspects: presentation of the etymology of the terms, a lexicographic and/or encyclopaedical definition, a didactic definition(s), and also, sporadically, relevant images to help explain a term.

On 7 October 2022 we organised the scholarly-practical conference entitled Terminological Literacy, a 21st-Century Imperative. Apart from the project team, the participants were either university lecturers or school teachers interested in this key issue. 28 presentations were made. The proceedings of the conference are to be published (the volume is currently being edited).

2 pieces of methodological work were written, as well as 14 scholarly articles, 7 of which have already been published, while 7 are in print.

The project team members made 4 presentations at national conferences with international participation, as well as 4 presentations at the scholarly-practical conference organised within the project.

In order to disseminate their findings, the project team members have moderated various activities addressed to teachers: at the Paideia Educational Debate Club, at conferences, seminars, training systems, and sessions of instruction of national-level assessors. They have also taken part in the development of the examination programme for the gymnasium graduation exam (for Romanian Language and Literature in national schools).

2 pieces of methodological work are being currently edited: A Glossary of Terms for the Gymnasium Stage (540 pages, in 4 volumes, by curricular area), and Strategies for the

Development of Professional Culture.

A treia etapă de desfășurare a cercetării a fost centrată pe delimitarea cantitativă și calitativă a terminologiei obligatorii pentru asimilare în perioada studiilor gimnaziale, precum și pe elaborarea unei strategii de prezentare a termenilor în uzul didactic. A fost precizată lista de termeni, cca 2000 total pentru 5 ani de studii gimnaziale, s-a alcătuit din următoarele surse:

- termeni extrași din Curriculumul Național pentru gimnaziu, specificați expres;
- termeni deduși din conținuturile curriculare la materiile la care aceștia nu sunt specificați;
- termeni care descifrează conținuturile curriculare, dar care nu sunt prezenți în curriculum și lasă loc pentru interpretări atât autorilor de manuale, evaluatorilor, cât și cadrelor didactice;
- termeni care sunt ignorați la nivelul curriculumului, dar fără de care nu poate fi concepută practica rațională a limbii, explicațiile privind formele paradigmatică sau relațiile sintactice și nici unele probe de evaluare;
- termeni care sunt atestați în manualele aprobate de MEC, în uz la ora actuală, dar care nu sunt specificați de curriculum pentru această treaptă.

A fost elaborată concepția generală a glosarului, pe care l-am segmentat pe 4 arii curriculare: termenii ariei curriculare **limbă și comunicare**, termenii ariei curriculare **matematică și științe**, termenii ariei curriculare **educație socioumanistică** și termenii ariei curriculare **arte și sport**. Concepția a inclus: prezentarea etimologiei termenului, definiția lexicografică și/sau enciclopedică, definiția/definițiile didactice, sporadic, imagini relevante pentru explicarea termenului.

A fost desfășurată la 7 octombrie 2022 conferința științifico-practică ”Alfabetizarea terminologică, imperativ al secolului al XXI-lea”, la care au participat, în afara echipei de proiect, profesori universitari și din învățământul preuniversitar, care au demonstrat interes pentru problemă. Au fost propuse 28 de comunicări la temă. Materialele conferinței vor intra în culegerea de articole, care, la moment, este la etapa redactării.

Au fost elaborate 2 lucrări metodice, 14 articole științifice la tema proiectului, dintre care 7 sunt publicate și 7 sunt în proces de editare. Membrii echipei de proiect au prezentat 4 comunicări la conferințe naționale cu participare internațională și 4 comunicări la conferința științifico-practică organizată în cadrul proiectului.

În scopul diseminării, membrii echipei de proiect au moderat diverse activități pentru cadrele didactice: Clubului de dezbateri educaționale Paideia, conferințe, seminare, sisteme de traininguri și sesiuni de instruire a evaluatorilor la nivel național, au participat la elaborarea programei de examen pentru examenul de absolvire a gimnaziului (disciplina limba și literatura română, școala națională).

Sunt în proces de editare 2 lucrări metodice: ”Glosar de termeni pentru treapta gimnazială”, 540 de pagini, în 4 volume, conform ariilor curriculare și ”Strategii de formare a culturii profesionale”.

19. Recomandări, propuneri

Pentru următoarele proiecte (din 2023), considerăm corect a prevedea și alte cheltuieli decât salarizarea, precum și încadrarea, cel puțin, cu un sfert de normă a personalului tehnic.

Conducătorul de proiect _____ / COSOVAN Olga

Data: 17 noiembrie 2022

LS

**Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice
publicate în anul de referință în cadrul proiectului din Programul de Stat
Alfabetizarea terminologică a elevilor de gimnaziu**

4.3. în reviste din Registrul National al revistelor de profil, cu indicarea categoriei

Reviste științifice Categoria B:

1. CARTALEANU, Tatiana. Resurse de operaționalizare a termenilor în comunicarea didactică: verbale – iconice – practice. În: *Didactica Pro*, 2022, nr. 2-3; pp. 36 – 40. ISBN 1810-6455.
https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/160127
 2. CARTALEANU, Tatiana. Denumirile tehnicilor interactive ca termeni ai metacogniției. În: *Didactica Pro*, nr. 5 pp. 39-43. ISBN 1810-6455.
https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/167334
 3. COSOVAN, Olga. Identitatea lingvistică și culturală a elevului. În: *Didactica Pro*, 2022, nr. 1, pp. 28-31. ISBN 1810-6455.
https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/28-31_55.pdf
 4. COSOVAN, Olga. În dialog cu norma ortografică: DOOM³. În: *Didactica Pro*, 2022, nr. 4, pp. 31-35. ISBN 1810-6455.
https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/163967
- Publicații în culegeri:
5. BOZ, Olga. Valorificarea lexicului terminologic în dezvoltarea competenței enciclopedice la treapta gimnazială. În: Conferința științifică *Probleme de filologie: aspecte teoretice și practice* (Ediția a VIII-a), 09 decembrie 2021, Bălți 2022, pp. 162-168. ISBN 978-9975-161-21-3,
 6. CARTALEANU, Tatiana. Etimologizarea ca procedeu de asimilare a terminologiei. În: Conferința științifică *Probleme de filologie: aspecte teoretice și practice* (Ediția a VIII-a), 09 decembrie 2021, Bălți 2022, ISBN 978-9975-161-21-3, pp. 169-178.
 7. COSOVAN, Olga. Transdisciplinaritatea terminologiei din aria curriculară limbă și comunicare. În: Conferința științifică *Probleme de filologie: aspecte teoretice și practice* (Ediția a VIII-a), 09 decembrie 2021, Bălți 2022, ISBN 978-9975-161-21-3, pp. 178-186.

În curs de apariție:

8. BOZ, Olga. Operaționalizarea lexicului terminologic prin hărți mentale (în cadrul disciplinelor din ariile socioumanistă, arte și tehnologii). În: Conferința științifică națională cu participare internațională *Probleme ale științelor socioumanistice și*

- ale modernizării învățământului*, Seria XXIV, Vol. III, 25 martie 2022, UPSC „Ion Creangă”, Chișinău, pp.43-49.
9. CARTALEANU, Tatiana. Procedee de operaționalizare a termenilor în manuale. În: Conferința științifică națională cu participare internațională *Probleme ale științelor socioumanistice și ale modernizării învățământului*, Seria XXIV, Vol. III, 25 martie 2022, UPSC „Ion Creangă”, Chișinău, pp.33-37.
 10. COSOVAN, Olga. Explorarea didactică a terminologiei filologice. În: Conferința științifică națională cu participare internațională *Probleme ale științelor socioumanistice și ale modernizării învățământului*, Seria XXIV, Vol. III, 25 martie 2022, UPSC „Ion Creangă”, Chișinău, pp.38-43.
 11. BOZ, Olga. Rolul explicației și înțelegerii în procesul de instruire. În: Conferința științifico-practică *Alfabetizarea terminologică, imperativ al secolului al XXI-lea*, 7 octombrie 2022, UPSC „Ion Creangă”, Chișinău.
 12. CARTALEANU, Tatiana. Operaționalizarea termenilor prin intermediul schemei. În: Conferința științifico-practică *Alfabetizarea terminologică, imperativ al secolului al XXI-lea*, 7 octombrie 2022, UPSC „Ion Creangă”, Chișinău.
 13. COSOVAN, Olga. De la alfabetizarea terminologică la cultura comunicării. În: Conferința științifico-practică *Alfabetizarea terminologică, imperativ al secolului al XXI-lea*, 7 octombrie 2022, UPSC „Ion Creangă”, Chișinău.
 14. ZGARDAN-CRUDU, Aliona. Modalități de definire a termenilor în manualele școlare de fizică, informatică și matematică (ciclul gimnazial de învățământ). În: Conferința științifico-practică *Alfabetizarea terminologică, imperativ al secolului al XXI-lea*, 7 octombrie 2022, UPSC „Ion Creangă”, Chișinău.
- Lucrări metodice:

10. Lucrări științifico-metodice și didactice

10.3. alte lucrări științifico-metodice și didactice

În curs de apariție:

1. COSOVAN, O., CARTALEANU, T., ZGARDAN-CRUDU, A., BOZ, O. Glosar de termeni. Treapta gimnazială, Chișinău, 2022.
2. CARTALEANU, T., COSOVAN, O. Strategii de formare a culturii profesionale. Chișinău: Centrul Educațional “Pro Didactica”, 2022, 76 p.

**Executarea devizului de cheltuieli, conform anexei nr. 2.3 din contractul de finanțare
(la data raportării)**

Cifrul proiectului: 20.80009.1606.07

Cheltuieli, mii lei				
Denumirea	Cod		Anul de gestiune	
	Eco (k6)	Aprobat	Modificat +/-	Precizat
Remunerarea muncii angajaților conform statelor	211180	203,1	-	203,1
Contribuții de asigurări de stat obligatorii	212100	48,7	-	48,7
Total		251,8	-	251,8

Notă: În tabel se prezintă doar categoriile de cheltuieli din contract ce sunt în execuție și modificările aprobate (după caz)

Rectorul UPSC "Ion Creangă" _____ Alexandra Barbăneagră

Contabil șef _____ Rodica Ojog

Conducătorul de proiect _____ Olga Cosovan

Data: 17 noiembrie 2022

LȘ

Componența echipei proiectului

Cifrul proiectului 20.80009.1606.07

Echipa proiectului conform contractului de finanțare (la semnarea contractului)						
Nr	Nume, prenume (conform contractului de finanțare)	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă conform contractului	Data angajării	Data eliberării
1.	Cosovan Olga	1961	cercetător științific coordonator, director de proiect	1	03.01.2022	
2.	Cartaleanu Tatiana	1957	cercetător științific coordonator	0,75	03.01.2022	
3.	Zgardan-Crudu Aliona	1969	cercetător științific	0,25	03.01.2022	
4.	Boz Olga	1977	cercetător științific	0,25	03.01.2022	

Ponderea tinerilor (%) din numărul total al executorilor conform contractului de finanțare	0
--	---

Modificări în componența echipei pe parcursul anului 2022					
Nr	Nume, prenume	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă conform contractului	Data angajării
1.					
2.					

Ponderea tinerilor (%) din numărul total al executorilor la data raportării	0
---	---

Rectorul UPSC "Ion Creangă" _____ Alexandra BarbăneagrăContabil șef _____ Rodica OjogConducătorul de proiect _____ Olga Cosovan

Data: 17 noiembrie 2022

LS